ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ

2ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Το εκπαιδευτικό παιχνίδι και η τέχνη στην εκπαίδευση και στον πολιτισμό

29-31 Οκτωβρίου 2021

Κοινές έννοιες για τη φύση και το περιβάλλον στην ποίηση Χαϊκού και Γιώργου Σεφέρη: συνεισφορά στο πολιτισμικό περιβάλλον

- **Δημήτριος Καμπουρόπουλος**
- Jimkab1618@yahoo.gr
- **Σοφία Ριζοπούλου**
- srhizop@biol.uoa.gr, rizopoulou.sofia@ac.eap.gr

Η φύση στην Ιαπωνική ποίηση Χαϊκού και στα ποιήματα του Σεφέρη

- Η φύση δεν πρέπει να θεωρηθεί απλώς ως ένα εξωτερικό μοντέλο ούτε να κατηγοριοποιηθεί μόνο με επιστημονικούς όρους, αλλά να διαβαστεί μέσω της ποίησης χρησιμοποιώντας την φαντασία (Sherrard, 1983).

- Ηποίηση Χαϊκού, αναδεικνύει όχι μόνο τους νόμους της φύσης για την οικολογική ισορροπία, αλλά και την αλληλεπίδραση του ανθρώπου με το περιβάλλον (Stibbe, 2007).
- Ο Γιώργος Σεφέρης ενσωματώνοντας την ιστορία του τόπου του, κατάφερε να δημιουργήσει ένα εξαιρετικά απλό στην ανάγνωση είδος ποίησης που αναδεικνύει με σεβασμό και συμπάθεια την υπεροχή του φυσικού κόσμου (Padhi, 1981).

- Στην ποίηση οι οποιεσδήποτε αποστάσεις εκμηδενίζονται, τα σημεία ταύτισης διαφορετικών πολιτισμών και αντιλήψεων σε περιβαλλοντικά ζητήματα όπως και η αλληλεξάρτηση και η αλληλεπίδραση μεταξύ φύσης και ανθρώπου, φωτίζονται και τοποθετούνται σε πρώτο πλάνο.

- Ο Σεφέρης και η Ιαπωνική ποίηση Χαϊκού πρεσβεύουν και βασίζονται στις ίδιες αρχές ως προς την ιστορικότητα, την αμφισβήτηση, την ενδοσκόπηση προς ανακάλυψη της αλήθειας, τον σεβασμό στην παράδοση, και την ανάγκη της άμεσης και ουσιαστικής επαφής με τη φύση για την ανάδειξη βαθύτερων νοημάτων (Γαραντούδης & Καγιαλής, 2008· Tziovas, 2017· Higginson & Harter, 1985· Basho, 2019· Stibbe, 2007· Padhi, 1981).

- Στην παρούσα εργασία γίνεται προσπάθεια να εξαχθούν συμπεράσματα που θα βοηθήσουν τους/τις εκπαιδευτικούς αλλά και τους ερευνητές/ερευνήτριες της εκπαίδευσης, να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν νέες μεθόδους για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση.

Η ποίηση στην εκπ[αίδευση

- Ο Ludwig Wittgenstein ανέφερε κάποτε ότι η φιλοσοφία θα έπρεπε να γράφεται όπως γράφεται η ποίηση (Klagge, 2021), ο DeMille (2004) είχε πει ότι αν μπορούσε να διδάξει μόνο ένα είδος αυτό θα ήταν η ποίηση, ενώ ο Flensburg (2009) αναφέρει ότι η ποίηση μπορεί να ενταχθεί σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, και στο νηπιαγωγείο.

- Η χρήση της στην εκπαιδευτική διαδικασία κάνει τους μαθητές/μαθήτριες να γίνονται περισσότερο αφοσιωμένοι και λιγότερο παθητικοί αποδέκτες γνώσεων ή πληροφοριών, ενώ ταυτόχρονα ενισχύεται η βαθύτερη κατανόηση του κόσμου γύρω τους (Celly, 2009· Furlan, Kitson & Andes, 2007· Paiva, Morais, & Moreira, 2013).

- Η ποίηση δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι είναι απλώς ένα μέσο έκφρασης, αλλά ότι είναι και ένας τρόπος γνώσης και κατανόησης του κόσμου (Flensburg, 2009), ενώ είναι σκόπιμο να αντιληφθούν οι μαθήτριες/μαθητές, ότι η σχέση τους με τη φύση δεν πρέπει να θεωρείται σαν σχέση με κάποιον «άλλο» τον οποίο και μπορούν να μεταχειρίζονται σαν να ήταν ένα αντικείμενο (Barnhill, 2002).

- Ό συνδυασμός της ποίησης που έχει οικολογική προσέγγιση με το φυσικό χαρακτηριστικό των παιδιών για εξερεύνηση νέων πραγμάτων, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα ένα ισχυρό και ταυτόχρονα χαρούμενο τρόπο για την καλλιέργεια των μαθητών, ενισχύοντας έτσι τη μάθηση και τη δέσμευση σε οικολογικές αξίες (Flensburg, 2009).

Πρόγραμμα διδασκαλίας για την περιβαλλοντική εκπαίδευση

- Στο προτεινόμενο πρόγραμμα διδασκαλίας έχει επιλεγεί να γίνει χρήση βιωματικών εκπαιδευτικών τεχνικών, και πιο συγκεκριμένα αυτό της μελέτης στο πεδίο.
- Οι βιωματικές μέθοδοι διδασκαλίας στην περιβαλλοντική εκπαίδευση είναι καταλληλότερες, πιο αποτελεσματικές, και περισσότερο ευεργετικές για τους μαθητές/μαθήτριες (Maloof, 2006).

- Η εκπαιδευτική τεχνική της μελέτης πεδίου θα πραγματοποιηθεί στον μεγαλύτερο βοτανικό κήπο της Ελλάδας και της Ανατολικής μεσογείου, τον βοτανικό κήπο Ιουλίας και Αλέξανδρου Ν. Διομήδους στο Χαϊδάρι (Ριζοπούλου, 2007).
- Οι βοτανικοί κήποι είναι ιδρύματα που διαθέτουν τεκμηριωμένες συλλογές ζωντανών φυτών για σκοπούς επιστημονικής έρευνας, συντήρησης, επίδειξης, και εκπαίδευσης (Botanic Gardens Conservation International 2021).

- Σκοπός αυτού του διδακτικού σεναρίου είναι να αποκτήσουν οι μαθήτριες/μαθητές βιωματική εμπειρία στο φυσικό περιβάλλον, ώστε να ευαισθητοποιηθούν για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και να αναπτύξουν περιβαλλοντική συνείδηση, αλλά και να συγκρίνουν την ελληνική με τη χλωρίδα άλλων χωρών, και να αναγνωρίσουν κοινά στοιχεία όπου υπάρχουν.
- Οι μαθήτριες/μαθητές κατά την επιστροφή τους στην τάξη θα κληθούν να δημιουργήσουν ένα μικρό ποίημα που να σχετίζεται με τη φύση.

Συμπεράσματα

- Ο Σεφέρης είχε γράψει στο ημερολόγιο του στις 8/3/1942 αναφερόμενος στην αδικία που μπορεί να υποστεί ένας άνθρωπος, «*την αδικία την πληρώνουμε όλοι δεν υπάρχει τρόπος διαφυγής*» (Γαραντούδης & Καγιαλής, 2008, σελ. 172).
- Παραφράζοντας τα λεγόμενα του, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τις αρνητικές συνέπειες από την συμπεριφορά των ανθρώπων προς στο περιβάλλον θα τις πληρώσουμε όλοι, δεν υπάρχει τρόπος διαφυγής.

- Στην παρούσα εργασία διερευνήθηκαν οι έννοιες ποιημάτων από διαφορετικές κουλτούρες, που γράφτηκαν σε διαφορετικό χρόνο, τόπο και γλώσσα, και φάνηκε ότι εκφράζουν και μεταδίδουν παρόμοια περιβαλλοντικά μηνύματα.
- Η ποίηση ενός άλλου πολιτισμού παρά τις διαφορές της, μπορεί να αξιολογηθεί και να αξιοποιηθεί στοχεύοντας στην οικολογική συνειδητοποίηση μέσω της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

- Διδάσκοντας τον αμοιβαίο σεβασμό και την αμοιβαία μάθηση, προσπαθώντας να προσαρμόσουμε θετικά στοιχεία από διαφορετικούς πολιτισμούς προκειμένου να καλλιεργήσουμε ένα όραμα της φύσης που μπορεί να φέρει αρμονία και ολότητα, είναι δυνατόν να μοιραστούμε τη σοφία και τις αξίες από άλλες κουλτούρες και να τις ενσωματώσουμε στην δική μας (Barnhill, 2002).

- Τα πολλά νησιά, η ξεκάθαρη διάκριση ανάμεσα στις τέσσερις εποχές, και οι σεισμογενής δραστηριότητα είναι κάποια από τα χαρακτηριστικά της Ιαπωνίας (Martinez, 2005), αλλά και της Ελλάδας. Το Χαϊκού του Μπασό
- Νησιά και νησιά·
  γκρεμισμένα σε χίλια κομμάτια
  καλοκαιρινή θάλασσα (Barnhill, 2004), όπως και το
- Μεσημεράκι·
  ο τοίχος να δροσίζει
  τις πατούσες μου (Μπασό & Ισσα, 2008), θα μπορούσαν να μπερδέψουν τον αναγνώστη εάν δεν του προσφέρονταν άλλες πληροφορίες, και να τον κάνουν να πιστέψει ότι γράφτηκαν για να περιγράψουν το ελληνικό καλοκαίρι.

- Ο ρόλος της τέχνης είναι να μεταδίδει μοτίβα που λειτουργούν σαν όργανα αντίληψης και συστήματα ερμηνείας, ώστε αφενός να διατηρούνται τα ποιοτικά στοιχεία, αφετέρου να μετασχηματίζονται οι στερεοτυπικές έννοιες και να ανανεώνεται η άποψη μας για το φυσικό τοπίο (Backhaus, Reichler & Stremlow, 2008).

- Η συναισθηματική επικοινωνία και η θεμελίωση προσωπικών συνδέσεων μέσω των Ιαπωνικών Χαϊκού και των ποιημάτων του Γιώργου Σεφέρη, στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση και την παραγωγή στάσεων που επιτρέπουν στο άτομο να λειτουργεί σε αρμονία με το περιβάλλον.